

Honingprogramma 2020-2022

Overzicht programma, waar kun je meer informatie vinden?

Coby van Dooremalen (programmamaleider)

Honingprogramma 2020-2022

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Maatregelen tot verbetering van de productie en afzet van productie van de bijenteelt (Verordening (EU) nr. 1308/2013)

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Invulling maatregel (artikel 55.4b): Bestrijding van vijanden van de bijenvolken en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de Varroa mijtziekte.

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Subsidie: Voor een transitie in de bijenhouderij: van bestrijding van ziekten naar meer weerbare honingbijen

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Honingprogramma 2020-2022

Indicatoren

- Weerbare bij
- Monitoring
- Bedreigingen
- Kennisverspreiding

Honingprogramma 2020-2022

Indicator	Project(en)
Weerbare bij	<ul style="list-style-type: none">• Samen imkeren 2.0
Monitoring	<ul style="list-style-type: none">• Monitor wintersterfte
Bedreigingen	<ul style="list-style-type: none">• Geïntegreerde Varroabestrijding• Diagnose en bijengezondheid• Relatie honingbij – wilde bij
Kennis	<ul style="list-style-type: none">• Symposium• Kennisvraag• Disseminatie

Honingprogramma 2020-2022

www.bijen.wur.nl

The screenshot shows the Wageningen University & Research website. The top navigation bar includes 'Onderwijs & Opleidingen', 'Onderzoek & Resultaten', and 'Waardecreatie & Samenwerking'. A search bar is on the right. The main navigation bar is green and contains 'Home', 'Onderzoeksinstituten', 'Plant Research', 'Bioïnteracties & Plantgezondheid', and 'Bijen'. The 'Bijen' menu is expanded, showing a list of items: 'Varroa (brochure)', 'Kleine bijenkastkever', 'EU Honingprogramma', 'B-GOOD monitorings-technologie', 'Nieuws & Nieuwsbrief', 'Symposium Bijengezondheid', 'Wergroepen diagnose en bijengezondheid', and 'Contact'. The 'EU Honingprogramma' item is highlighted with a red box, and two red arrows point to it from the top. Below the list, there is a section titled 'Red de bij!' with a green bar and a Wageningen logo.

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Onderwijs & Opleidingen Onderzoek & Resultaten Waardecreatie & Samenwerking

Home Onderzoeksinstituten Plant Research Bioïnteracties & Plantgezondheid Bijen

Varroa (brochure)

Kleine bijenkastkever

EU Honingprogramma

B-GOOD monitorings-technologie

- Nieuws & Nieuwsbrief
- Symposium Bijengezondheid
- Wergroepen diagnose en bijengezondheid
- Contact

Red de bij!

Samen imkeren 2.0

Bevordert varroatolerantie door toe te werken naar minder/geen middelen gebruik i.r.t. Varroamijten

Kan er geïmkerd worden met volken van NL initiatieven die werken zonder mijtbestrijding?

→ Op 1 bijenstand samen imkeren

- Inzicht in gebruikswaarde van elke groep
- NL imkers handvatten geven om zelf te beginnen

Samen imkeren 1.0 was onderdeel van Honingprogramma 2017-2019

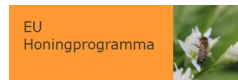
Samen imkeren 2.0

- Deelnemende initiatieven (zonder/minder bestrijden)
- Elk 12 volken van eigen 'teelt'
- Elke groep zorgt zelf voor volken
- Bijen@wur extra (centrale) metingen
- Monitoren volken: 24 maanden
- Boek (in voorbereiding), artikelen, presentaties

In 2de helft van webinar, meer over dit project

VERENIGING TOT BEVORDERING DER
BIJENTEELT IN NEDERLAND
LAREN-BLARICUM

www.wur.nl/samen-imkeren

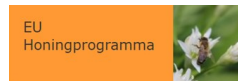
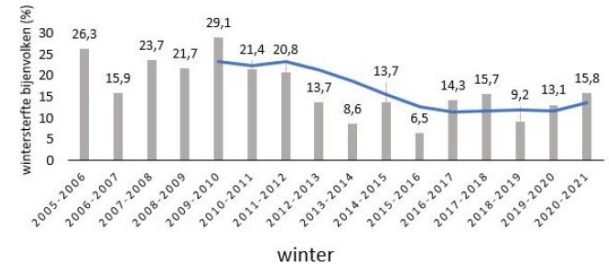
Monitoring wintersterfte honingbijen

Brengt jaarlijkse wintersterfte in beeld (in mei)
en brengt (nieuwe) problemen tijdig in zicht

- Gekoppeld aan EU COLOSS enquête wintersterfte
- Samen met bijenhoudersverenigingen
- Jaarlijks rapport en nieuwsbericht

Wintersterfte onder bijenvolken hoger dan voorgaande jaren

84% van de bijenvolken in Nederland heeft de afgelopen winterperiode overleefd. De landelijke wintersterfte (15,8%) zit daarmee op een hoger niveau dan de twee voorgaande jaren. Dat is de belangrijkste conclusie van de jaarlijkse enquête, die jullie massaal invulden. Ongeveer 20% van de Nederlandse bijenhouders deed mee, goed voor de grootste respons van alle deelnemende landen. Dankjewel!

www.wur.nl/monitor-wintersterfte-honingbijen

Geïntegreerde Varroabestrijding

Bevordert gebruik van minder middelen i.r.t. Varroamijten

Ondersteuning bijenhouder bij keuze bestrijden in zomer a.d.h.v. monitoring mijten bodemplank of op bijen

A) Protocollen

Protocol - Tellen van gevallen Varroamijten

Trudy van den Bosch en Dirk-Jan Valkenburg
Laatste update: juni 2021

Protocol – Bemonsteren

Dirk-Jan Valkenburg
Laatste update: juni 2021

Protocol – Mijten spoelen

Dirk-Jan Valkenburg
Laatste update: juli 2021

B) Ontwikkeling (in 2022) website voor risico op wintersterfte

Zelf invoeren: maand, methode, aantal mijten gemeten

→ risico op wintersterfte

Diagnose en bijengezondheid

Werkgroepen diagnose bevorderen bijengezondheid

Bijenhouders en BGCers ondersteunen andere bijenhouders met diagnose op bijen (en broed) van dode volken en bij overige gezondheidsvragen

Bijen@wur ondersteunt werkgroepen met praktijkscholing (bijv. oefenen diagnose, ziekteherkenning, casussen)

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Onderwijs & Opleidingen | Onderzoek & Resultaten | Waardecreatie & Samenwerking

Home > Onderzoeksinstituten > Plant Research > Biointeracties & Plantgezondheid > Bijen >

- Varroa (brochure)
- EU Honingprogramma
- Kleine bijenkastkever
- B-GOOD monitorings-technologie
- Nieuws & Nieuwsbrief
- Symposium Biengezondheid
- Werkgroepen diagnose en bijengezondheid**
- Contact

Red de bij!

www.bijen.wur.nl

Diagnose en bijgezondheid

Home > > > > > > Bijen > Ziekten in bijen > Werkgroepen diagnose en bijgezondheid >

 Meer weten over de werkgroepen diagnose? Vraag het onze expert:
ing. DJ (Dirk-Jan) Valkenburg
[Contactformulier](#)

- + Hoe weet ik of een bijenvolk last heeft van een ziekte of iets anders?
- + Ik vermoed dat mijn bijen zijn doodgegaan door spuitschade. Wat moet ik doen?
- + Is er in mijn regio een werkgroep actief?
- + In mijn regio is geen werkgroep actief. Waar kan ik terecht met mijn vragen?
- + Hoe herken ik ziekten? Hoe neem ik een monster? Hoe meld ik een diagnose?
- + Instructievideo's

Relatie honingbij - wilde bij

Meer inzicht krijgen in relatie honingbijen en wilde bijen in NL
(ondersteuning toekomstige beleidsmaatregelen)

- Wat zijn belangrijke gebieden voor wilde bijen (rode lijst) en honingbijen?
- Wat is de draagkracht van die gebieden?
- Hoeveel bijen(volken) zijn er wanneer in die gebieden?
- Waar en wanneer is er risico op concurrentie?
- Hoe kunnen beide ruimte krijgen in het landschap?

Bijenlector, Imkerijbonden, ...

www.wur.nl/relatie-honingbij-wildebij of

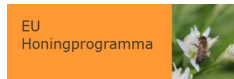

foto Bram Cornelissen

Symposium Bijengezondheid

- Bevordert kennisoverdracht van onderzoek bijengezondheid naar imkerij
- Jaarlijks, 3de zaterdag in maart
- 2020 en 2021 online door corona

WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

Onderwijs & Opleidingen Onderzoek & Resultaten Waardecreatie & Samenwerking Zoeken

Home > Onderzoeksinstituten > Plant Research > Biointeracties & Plantgezondheid > Bijen >

- Nieuws & Nieuwsbrief
- **Symposium Bijengezondheid**
- Werkgroepen diagnose en bijengezondheid
- Contact

Red de bij!

www.bijen.wur.nl

Kijk terug: symposium Bijengezondheid 2021

> Q&A: Lees de vragen en antwoorden bij de presentaties

Bekijken op YouTube

Bekijken op YouTube

Bekijken op YouTube

Bekijken op YouTube

Kennisvraag sector

- Bevordert kennisoverdracht van onderzoek naar onderwijs bijenteeltleraren
- Producten: artikel bijenbladen, bijdrage Bijen@wur aan onderwijs bijenteeltleraren
- Een vraag per jaar, gekozen door commissie onderwijsvertegenwoordigers van verschillende bonden
 - jaar 1 virussen
 - jaar 2 handvatten varroaresistentie in eigen volken
 - Jaar 3 nog vastleggen

Kennisvraag sector – voorbeeld jaar 1

Bijenhouden 2021.1

Honingbijvirussen en virale ziekten

1. Verkreukeldevleugelvirus als belangrijkste honingbijvirus

Tekst Dirk-Jan Valkenburg en Trudy van den Bosch

Net zoals andere diersoorten, hebben ook honingbijen te maken met virussen. Vaak zijn virusziekten latent aanwezig, wat inhoudt dat een volk virusdeeltjes bevat maar dat de hoeveelheid zo gering is dat er geen symptomen zijn. Zodra de aantallen virusdeeltjes toenemen, door bijvoorbeeld een stressperiode, kan een virus virulent worden en schade aanrichten, met zelfs sterfte tot gevolg. De stijging kan soms snel gaan, mede omdat de honingbijen niet in de huidige anderhalvemetersamenleving zitten, maar in grote aantallen in kleine ruimtes bij elkaar zijn.

Bijenhouden 2021.2

Honingbijvirussen en virale ziekten

2. Chronisch-bijenverlammingsvirus en zwarte-koninginnencelvirus

Tekst Dirk-Jan Valkenburg en Trudy van den Bosch

In het vorige deel van deze serie werd het meest voorkomende virus in honingbijen behandeld, namelijk het verkreukeldevleugelvirus (Deformed Wing Virus, DWV). Zijn persistente aanwezigheid is met name te wijten aan de varroamijt en biedt problemen in alle landen in de wereld die te maken hebben met varroa. Maar het lijkt erop dat naast DWV ook het chronisch-bijenverlammingsvirus (Chronic Bee Paralysis Virus, CBPV) aan een opmars bezig is. Meerdere landen in de EU zien een stijging van uitbraken van dit virus en we denken dat ook Nederland de dans niet zal ontspringen. In dit artikel bespreken we het CBPV. Ook behandelen we het zwarte-koninginnencelvirus (Black Queen Cell Virus, BQCV), een ziekte waar men in de koninginnenteelt voor moeten oppassen.

Bijenhouden 2021.3

Honingbijvirussen en virale ziekten

3. Zakbroedvirus en Aparavirussen (ABPV, KBV en IAPV)

Tekst Dirk-Jan Valkenburg en Trudy van den Bosch

In deel 1 en deel 2 van deze serie werden de virale ziektemakers Deformed Wing Virus (DWV), Chronic Bee Paralysis Virus (CBPV) en Black Queen Cell Virus (BQCV) behandeld. De meeste bijenhouders krijgen te maken met DWV in hun volken, te wijten aan de aanwezigheid van varroamijten. Ook lijkt CBPV bezig met een opmars, in zowel Nederland als onze buurlanden worden steeds meer uitbraken gemeld. In ons laatste artikel van deze serie komt een virus aan bod dat toeslaat in het broed, namelijk het zakbroedvirus (SBV). Een gezond, sterk volk kan dit virus goed in bedwang houden, maar bij een uitbraak zijn de symptomen makkelijk te verwarren met bacteriële broedziekten. Ook bespreken we kort de Aparavirussen uit de familie Dicistroviridae.

Disseminatie en communicatie

Bevordert kennisoverdracht van onderzoek naar maatschappij

- Webpagina's
- Nieuwsbrief

www.bijen.wur.nl

The screenshot shows the website interface for Wageningen University & Research. At the top, there is a navigation bar with the Wageningen logo and text: 'WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH'. To the right of the logo are links for 'Onderwijs & Opleidingen', 'Onderzoek & Resultaten', and 'Waardecreatie & Samenwerking'. A search bar is also present. Below this is a green breadcrumb-style navigation menu with the following items: 'Home', 'Onderzoeksinstituten', 'Plant Research', 'Biointeracties & Plantgezondheid', and 'Bijen'. Two red arrows point to the 'Biointeracties & Plantgezondheid' and 'Bijen' items respectively. Below the navigation menu, there are several content tiles. One tile is titled 'EU Honingprogramma' and is highlighted with a red box. To its right, a dropdown menu is open, listing: 'Nieuws & Nieuwsbrief', 'Symposium Bijengezondheid', 'Werkgroepen diagnose en bijengezondheid', and 'Contact'. Another red arrow points to the 'Nieuws & Nieuwsbrief' item in this dropdown. Other visible tiles include 'Varroa (brochure)', 'Kleine bijenkastkever', and 'B-GOOD monitorings-technologie'. At the bottom right, there is a section titled 'Red de bij!'.

Aanmelden
niewsbrief

Disseminatie en communicatie

- Webpagina
- Nieuwsbrief → aanmelden

Nieuwsbrief Bijennieuws

In de nieuwsbrief van Bijen@wur kunt u nieuws uit het onderzoek lezen, maar ook andere actuele zaken rondom bijen en bestuiving. Neem hier een gratis abonnement:

Meld u aan voor Bijennieuws

E-mail*

[Aanmelden](#)

Nationaal honingprogramma uitgebreid

In het honingprogramma 2020-2022 werken we aan de transitie in de bijenhoudij van bestrijding van ziekten naar meer weerbare honingbijen. We doen samen met de bijenhouderssector onderzoek en we delen onze kennis. Het programma is recent uitgebreid, en heeft nu meer aandacht voor varroa-assistentie en de relatie tussen honingbijen en wilde bijen.

[Bekijk het project](#)

Wat is de relatie tussen de honingbij en de wilde bij?

Onder andere door de 'Honingcoyboys' in de Bliesbosch, ontstond er een discussie over de mogelijke concurrentie tussen wilde bijen en gehouden bijen. Dit leidde na kamervragen tot uitbreiding van ons honingprogramma: visus over u hierboven las. We pakken deze drie onderwerpen op, samen met de Imkerij en het bijenlectoraat:

- ✓ Verbeteren van modellen voor het voedselaanbod voor bijen
- ✓ Opzetten van een registratiesysteem
- ✓ Flexibele richtlijnen voor verschillende gebiedstypen

[Lees meer](#)

Online mini-symposium over de Tropilaelapsmit

Op dinsdag 7 december organiseert het Nationaal Referentie Laboratorium bijenziekten een online mini-symposium over de Tropilaelapsmit. Deze mijten kunnen het broed van de westerse honingbij infecteren, wat kan leiden tot sterfte van bijenvolken. Vanwege de kans op introductie van deze soort in Europa, nodigen we drie sprekers uit om hier meer over te vertellen op dit internationale symposium.

Tijd voor vragen

Website: www.bijen.wur.nl

Email: bijen@wur.nl

Dank aan mijn collega's van Bijen@wur,
projectpartners en vrijwilligers voor het
realiseren van dit programma!

